

кої області. Практично одразу після злиття, банк “Надра” надав підприємствам області кредити на суму понад 30 млн. грн., а також взяв на себе зобов’язання надавати обласній державній адміністрації консультаційні послуги при розробці інвестиційних програм, залучати до регіону додаткові інвестиції, у тому числі на основі кредитних ліній ЄБРР. Важливим пунктом договору про злиття названих банків є те, що всі фінансові ресурси, які зможе залучити банк “Слобожанщина”, не можуть бути використані за межами регіону. Цей приклад ілюструє, що за правильних підходів можна вдало поєднати економічні й соціальні інтереси.

Проблема оцінки економічної доцільності та ефективності злиття і приєднання комерційних банків є досить складною та багатоаспектною, а тому, потребує концентрації зусиль науковців і практиків з метою подальшої її розробки та забезпечення практичної реалізації.

Список літератури

1. Роуз Питер С. Банковский менеджмент: Пер. с англ. 2-го изд. – М.: “Дело Лтд”, 1995. – 768 с.
2. Синки Дж., мл. Управление финансами в коммерческих банках. – М.: Catallaxy, 1994. – 937 с.
3. Слияние банков // Украинская инвестиционная газета. – 2000. – № 7. – С. 7-9.
4. Стратегія Національного банку України щодо реструктуризації та реорганізації банків у стані фінансової скрути // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності, 1999. – Випуск 3. – С. 46-56.

ОРГАНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Б.І. Сюркало

Економічний розвиток будь-якої банківської установи повинен ґрунтуватися на дослідженні поточної діяльності та її фінансових результатів, як необхідних складових у досягненні фінансової гнучкості та стабільності банківської установи. Швидкий розвиток економічних відносин, нестабільність ринкового середовища, впровадження найсучасніших методів конкурентної боротьби вимагають адекватного розвитку інструментарію управління, який здатний швидко визначити і оцінити ситуацію, що дасть змогу оперативно і найбільш правильно прийняти необхідне і виважене управлінське рішення.

Стабільний економічний розвиток банківської діяльності залежить від прийняття ефективних управлінських рішень, які, в свою

чергу, базуються на ґрунтовному аналізі, плануванні фінансової діяльності та контролю за виконанням цих планів.

В сьогодишніх умовах діяльності відсутність єдиної методології, що поєднувала б у єдиній системі діагностики досвід ведення банківського бізнесу й подальших перспектив його розвитку зумовлює необхідність пошуку нових підходів до управління банківськими установами. Виходом з даної проблеми є побудування економіко-математичних моделей і методів на основі ведення та використання єдиних інформаційних баз даних, які б забезпечували якісний підбір, систематизацію та аналіз інформації. Все це є передумовою для прийняття виважених управлінських рішень, і саме розробка єдиної аналітичної бази даних є основою для проведення фінансового моніторингу.

Фінансовий моніторинг є важливим напрямком економічної роботи банку і повинен вирішувати наступні завдання:

- здійснення контролю за дотриманням обов'язкових економічних нормативів регулювання діяльності комерційних банків;
- уточнення фактичних показників комерційних банків;
- структурний аналіз активів і пасивів банку з метою оптимізації їх структури для отримання максимального прибутку за умови збереження ліквідності банківської установи;
- аналіз фінансової стабільності банку, оцінка адекватності і достатності капіталу;
- аналіз банківських ризиків;
- аналіз фінансових результатів діяльності банку;
- коригування прогнозних показників.

Аналіз достатності капіталу банку і його прибутковості дає можливість оцінити ефективність управління і, таким чином, визначити спроможність банку конкурувати на ринку банківських послуг, а також оцінити вплив макроекономічної політики на діяльність банківської установи.

Завданнями фінансового моніторингу є оцінка поточного і минулого фінансового стану банку та основних результатів його діяльності, пошук та оперативне надання інформації щодо основних фінансових показників діяльності, забезпечення фінансової стійкості та надійності банку завдяки постійному контролю за фінансовою роботою, а отже і зміцненню комерційного розрахунку як основи стабільної роботи банківської установи і виконання нею своїх фінансових зобов'язань. При цьому першочерговою метою моніторингу є узагальнююча оцінка і прогноз майбутніх результатів діяльності банку.

Проте в науковій літературі немає єдиного розуміння терміна "фінансовий моніторинг". Тому часто виникають розбіжності у розу-

мінні даного поняття. Так, Плікус І.Й. визначає фінансовий моніторинг як “спеціально організоване, систематичне і безупинне спостереження за фінансовим становищем об’єкта й оперативною його оцінкою” [3]. Проте фінансовий моніторинг слід розглядати не тільки як збір, систематизацію та проведення аналітичних заходів, як сукупність облікових операцій, аналізу, діагностики виявлених результатів і створення прогнозів на перспективу.

“Моніторинг поточної фінансової діяльності – система постійного спостереження за найважливішими поточними результатами фінансової діяльності підприємства в умовах постійно змінної кон’юнктури фінансового ринку. Метою такого моніторингу є: своєчасне виявлення відхилень фактичних результатів фінансової діяльності підприємства від передбачуваних, які (відхилення) призводять до погіршення фінансового стану підприємства; з’ясування причин цих відхилень; розробка пропозицій щодо відповідного коригування окремих напрямів фінансової діяльності з метою її нормалізації та підвищення ефективності” [1].

Дане визначення не передбачає ранжування інформації за ступенем значимості, періодичності зміни, відповідності цілям і задачам проведених моніторингових досліджень, а, отже, не передбачає створення єдиної бази даних. Крім того, дана система повинна бути спрямована на виявлення не тільки негативних, а і позитивних сторін діяльності підприємства, оскільки це надасть можливість більш ґрунтовно визначати фактори впливу на кінцевий результат досліджень, відшукати приховані резерви економічного зростання.

Фінансовий моніторинг повинен відтворювати всі процеси в динаміці, а також містити бази даних для порівняння поточних показників з прогнозними, ця система повинна забезпечувати необхідним обсягом інформації різні рівні управлінської структури відповідно до їхніх вимог. Саме ця система повинна бути базою для створення системи фінансових планів.

Тому, на нашу думку, фінансовий моніторинг варто визначати як єдину систему безперервного збору, систематизації та обробки інформації і побудування на її основі прогнозних показників діяльності з метою прийняття управлінських рішень.

Фінансовий моніторинг можна умовно поділити на два етапи, які різняться в часі. (рис. 1). Перший етап – збір, систематизація, обробка інформації та складання попередніх прогнозів діяльності. Другий – збір, систематизація, обробка інформації та складання прогнозів діяльності в час настання заданого періоду ретроспективного аналізу (це може бути місяць, декада, тиждень або робочий день).

В ході фінансового моніторингу на основі узагальнення облікової інформації у формах фінансової звітності здійснюється прогнозний та ретроспективний аналіз фінансових результатів, визначається ефективність фінансово-господарської діяльності, проводиться оцінка впливу факторів на зміну величини прибутку та рентабельності, надається загальна оцінка політики комерційного банку щодо управління його активами та джерелами їх фінансування. Саме ця інформація, досліджена протягом тривалого періоду, є основою прогнозування майбутніх грошових потоків, пов'язаних з операційною діяльністю банку.

Рис. 1. Схеми фінансового моніторингу

Як елемент контролю операційної діяльності банку ретроспективний аналіз ґрунтується на даних первинного обліку і безпосередніх спостережень, направлених на фіксацію та кількісну і якісну оцінку відхилень визначених характеристик об'єкта дослідження від попередньо встановлених стандартів контролю. Методику ретроспективного аналізу спрямовано на перевірку правильності розрахунків доходів та витрат за даною операцією, оцінку доходності активних операцій та рівня витрат за пасивними операціями. За попередньо розробленими і введеними у нормативну базу даних алгоритмами здійснюється пере-

вірка правильності розрахунків суми і рівня доходів за активними операціями банку та суми і рівня витрат за пасивними операціями.

На завершення ретроспективного аналізу фінансових результатів передбачається визначення і кількісна оцінка відхилень, які є наслідком операцій, здійснених протягом досліджуваного оперативного періоду. В даній сфері переважає контроль дотримання термінів виплати процентів та повернення суми основного боргу за одержаними кредитами, термінів отримання суми основного боргу та процентних платежів за виданими кредитами. На цій стадії здійснюється оперативний аналіз і контроль банківських ризиків, до яких належать, перш за все, ризик неповернення, неповного або несвоєчасного повернення кредитного боргу та ризик неможливості відшкодування повної або часткової вартості зобов'язань банку.

Ретроспективний аналіз фінансових результатів діяльності комерційного банку здійснюється з метою визначення напрямів і можливостей збільшення його прибутку та підвищення рентабельності шляхом забезпечення ефективного управління доходами і витратами.

Прогнозний аналіз досліджує фінансово-господарську діяльність комерційного банку з позицій її подальшого розвитку. Прогнозний аналіз основних параметрів, що характеризують явища і процеси фінансово-господарської діяльності з позицій майбутнього, дозволяє здійснити проєкцію найбільш постійних елементів попередніх періодів і визначити їх майбутні значення. Визначення майбутніх значень обраних показників, що характеризують основні параметри досліджуваного об'єкта, дозволяє окреслити прогнозний простір, який заповнюється шляхом деталізації попередньо визначених показників.

Застосування фінансового моніторингу є доцільним та ефективним і дозволяє з мінімальними витратами робочого часу кваліфікованих фахівців отримати результати на кожний конкретний момент часу, використовуючи єдину інформаційну базу. Результати, отримані в ході фінансового моніторингу є базою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень і коригування раніше прийнятих рішень при зміні зовнішніх або внутрішніх умов функціонування.

Список літератури

1. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник. – 3-тє вид., випр. та доп. – К: Товариство “Знання”, 2000. – 587 с.
2. Ковбасюк М.Р. Економічний аналіз діяльності комерційних банків і підприємств: Навчальний посібник. – К: Видавничий дім “Скарби”, 2001. – 336 с.
3. Плікус І.Й. Система моніторингу для фінансового прогнозу діяльності підприємства // Фінанси України (укр.). – 2003. – № 4. – С. 35-45.

4. Финансовое планирование и контроль: Пер. с англ. / Под ред. М.А. Поукока и А.Х. Тейлора. – М:ИНФРА-М, 1996. – 480 с.

МЕХАНІЗМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ

Г.І. Андрєєва, Українська академія банківської справи

На сучасному етапі трансформаційних процесів виникає та набуває значного поширення політико-економічний інтерес до забезпечення безпечних та сприятливих умов для здійснення бізнесу на території України. Одним із способів започаткування, розширення і вдосконалення такого бізнесу є інвестування. Інвестиційний процес – невід’ємна складова процесу відтворення національного капіталу, а отже і суспільного відтворення. Тому порушення інвестиційних механізмів являє собою суттєву загрозу для суспільного відтворення та економічної безпеки країни у стратегічному контексті.

Значне скорочення інвестиційних процесів, яке спостерігається в останні роки в Україні, свідчить про наявність серйозної деформації економічних відносин. Необхідно докласти чимало зусиль для збільшення частки держави у глобальних інвестиційних потоках. Першим кроком до цього є мобілізація внутрішніх джерел інвестування. Це, по-перше, кошти амортизаційного фонду і внутрішньогосподарські накопичення підприємств; по-друге, кредитні ресурси банків; по-третє, заощадження населення, накопичення населенням готівкової валюти та інших цінностей; по-четверте, надлишковий промисловий капітал сировинних експортерів; по-п’яте, спекулятивний фінансовий капітал.

Основні труднощі на даному етапі полягають в обмежених можливостях мобілізації внутрішніх нагромаджень у країні і нездатності приватних інвесторів повною мірою компенсувати нестачу капіталовкладень для забезпечення сталості економічного розвитку. Вкладення в реальний сектор через високий ризик непривабливі для банківського капіталу і населення.

Фондовий ринок, що є стратегічно важливою галуззю економіки України, сьогодні не повною мірою виконує головне призначення – створення фінансового механізму для запуску інвестицій у промисловість, мобілізацію інвестицій і забезпечення трансформації нагромаджень у доступні для виробництва фінансові ресурси. Наприклад, у США саме фондовий ринок став двигуном зростання економіки. Український ринок цінних паперів сьогодні виконує лише роль своє-

